

VẬN DỤNG CHIẾN LƯỢC NGHE HIỂU “TOP-DOWN” VÀ “BOTTOM-UP” GIÚP TĂNG CƯỜNG KỸ NĂNG NGHE HIỂU CHO SINH VIÊN NĂM THỨ NHẤT NGÀNH NGÔN NGỮ ANH TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC PHÚ YÊN

Hoàng Lưu Bảo

Trường Đại học Phú Yên

Email: hoangluubao@pyu.edu.vn

Ngày nhận bài: 05/5/2025; Ngày nhận đăng: 10/6/2025

Tóm tắt

Đối với sinh viên năm nhất chuyên ngành tiếng Anh, việc phát triển khả năng nghe hiểu hiệu quả vừa là điều cần thiết vừa là thách thức. Nhiều sinh viên gặp khó khăn trong việc hiểu tiếng Anh nói do thiếu vốn từ vựng, nhận dạng phát âm kém và không quen với các giọng hoặc tốc độ nói khác nhau. Để giải quyết những khó khăn này, các nhà giáo dục ngôn ngữ thường sử dụng hai chiến lược bổ sung cho nhau: chiến lược nghe từ trên xuống (top-down) và từ dưới lên (bottom-up). Các chiến lược này, khi được kết hợp và áp dụng phù hợp, có thể cải thiện đáng kể khả năng nghe hiểu của sinh viên. Bài viết này tìm hiểu các khái niệm, đặc điểm và ứng dụng của các chiến lược nghe từ trên xuống và từ dưới lên, phân tích và đề xuất các giải pháp thực tế cho sinh viên năm nhất trong các chương trình tiếng Anh tại Trường Đại học Phú Yên.

Từ khóa: bottom-up, nghe hiểu, top-down, Trường Đại học Phú Yên.

The application of “top-down” and “bottom-up” listening strategies to enhance listening skill for first-year students majoring in English Language at Phu Yen University

Hoang Luu Bao

Phu Yen University

Received: May 5, 2025; Accepted: June 10, 2025

Abstract

For many first-year students majoring in English, the development of effective listening comprehension skills is both a necessity and a challenge. Many students struggle with understanding spoken English due to a lack of vocabulary, poor pronunciation recognition, and unfamiliarity with different accents or speech rates. To address these difficulties, language educators often employ two complementary approaches: top-down and bottom-up listening strategies. These strategies, when combined and appropriately applied, can significantly enhance students' listening comprehension. This article finds out the concepts, characteristics, and applications of top-down and bottom-up listening strategies, analyzes their effectiveness, and proposes practical solutions for first-year students majoring in English at Phu Yen University.

Key words: bottom-up, listening, top-down, Phu Yen University.

1. Mở đầu

Kỹ năng nghe đóng vai trò đặc biệt quan trọng trong quá trình học ngoại ngữ nói chung và học tiếng Anh nói riêng. Quá trình này không chỉ cho phép người học tiếp nhận

thông tin dưới dạng âm thanh mà còn giúp họ tích lũy, bắt chước những nội dung đã nghe nhằm hỗ trợ hoạt động nói, viết hoặc tái tạo ngôn ngữ sau đó. Do vậy, người học cần chú trọng tới kỹ năng nghe cũng như áp dụng

những chiến lược luyện tập nghe hiệu quả. Ngoài ra, nghe, nói, đọc và viết là những kỹ năng quan trọng và có sự liên hệ mật thiết với nhau trong quá trình học ngôn ngữ.

Lắng nghe được coi là một quá trình khác bao gồm hành động chủ động và tương tác, trong đó người nghe cần có quy trình vật lý, thụ động và tự nhiên và được coi là quá trình tinh thần. Nó được gọi là kỹ năng phản hồi các thông điệp bằng lời nói và không bằng lời nói. Hiểu khi nghe là một phần cực kỳ quan trọng của hiện tượng học ngôn ngữ. Nếu người học muốn học nói, trước tiên họ phải học cách hiểu ngôn ngữ nói mà họ nghe được. Nếu người học muốn giao tiếp với người bản ngữ, trước tiên họ nên học cách hiểu trong các tình huống ngôn ngữ thực tế để hiểu được ý chính mà người bản ngữ đang nói. Do đó, lắng nghe rất quan trọng mà người dạy và người học nên chú ý đủ để đạt được mục đích giao tiếp. Lắng nghe rất quan trọng trong việc học ngôn ngữ vì nó cung cấp thông tin đầu vào cho người học và cũng có vai trò quan trọng trong việc phát triển kiến thức ngôn ngữ của người học (Rost, 1994).

“Hiểu khi nghe là các quá trình khác nhau để hiểu ngôn ngữ nói, bao gồm biết âm thanh lời nói, hiểu ý nghĩa của từng từ và hiểu cú pháp của câu” (Nadig, A.2013). Như vậy, hiểu khi nghe là một quá trình giao tiếp tạo nên bởi sự tham gia của người học. Người học nắm bắt thông tin bằng lời nói thông qua sự phân tách âm thanh, kiến thức đã có, cấu trúc câu, ngữ điệu nhấn mạnh cũng như các dấu hiệu ngôn ngữ hoặc phi ngôn ngữ khác.

2. Chiến lược Nghe hiểu “Top-down” và “Bottom-up”

Theo Trần Quốc Thảo (2020), nghe hiểu (Listening comprehension) “là một quá trình phức tạp, trong đó người nghe cần sử dụng cả kiến thức ngôn ngữ của mình (từ vựng, âm thanh và ngữ pháp) và kiến thức nền tảng để hiểu nội dung bài nghe”.

Hiểu khi nghe là một quá trình nhận thức và tương tác để tạo ra ý nghĩa mà người

nói muốn, thông qua sự tham gia toàn diện của người nghe. Trong quá trình hiểu khi nghe, người nghe cần có hai loại kiến thức, đó là kiến thức ngôn ngữ và phi ngôn ngữ. Kiến thức ngôn ngữ bao gồm “ngữ âm, từ vựng, cú pháp và cấu trúc diễn ngôn” và kiến thức phi ngôn ngữ bao gồm tất cả các đặc điểm hiểu như “chủ đề, ngữ cảnh, kiến thức chung về thế giới và cách thức hoạt động của thế giới” (Buck, 2001).

Có hai cách có thể thực hiện quá trình nghe: kỹ năng từ trên xuống và từ dưới lên. Quy trình phức tạp nhiều bước này nên được thực hành trong lớp học. Theo Koichi, việc hiểu quy trình lắng nghe có thể giúp chúng ta suy nghĩ lại về các chiến lược giảng dạy kỹ năng nghe. Với mục đích này, có hai thành phần chính để làm rõ quy trình nghe: thành phần đầu tiên là xử lý từ dưới lên và từ trên xuống; thành phần thứ hai là lý thuyết lược đồ. (Koichi, 2001). Lắng nghe là một quá trình có ý nghĩa cá nhân và mạch lạc về mặt khái niệm để xây dựng ý nghĩa trong đó có hai loại quy trình tham gia cùng một lúc: xử lý từ dưới lên và từ trên xuống.

Việc áp dụng các quy trình này có thể giúp người học vượt qua vấn đề về hiểu nghe trong quá trình học tập trên lớp. Xử lý từ trên xuống trong quá trình nghe bao gồm sự sống động của việc xây dựng phương tiện dựa trên giả định, kết luận, mục đích và các kiến thức liên quan khác. Chiến lược nghe từ dưới lên trong nghe là chi tiết hơn về ngữ pháp và ý nghĩa của từ.

Trong chiến lược từ trên xuống, trước tiên chúng ta giới thiệu chủ đề và sau đó kích hoạt sơ đồ của sinh viên, chúng ta lắng nghe ý chính để có ý tưởng chung về văn bản và sau đó lắng nghe lại để biết thông tin cụ thể hoặc chi tiết hơn. Mặt khác, trong chiến lược từ dưới lên, chúng ta tập trung nhiều hơn vào nhận thức và kỹ năng ngôn ngữ và bắt đầu bằng cách nhận ra từng âm thanh, từ và cụm từ riêng lẻ để hiểu những gì được nói (Harmer, 2001:201). Wilson cho rằng “mục tiêu dài hạn của việc dạy nghe là

đảm bảo một quá trình thành công (sử dụng thông tin từ trên xuống và từ dưới lên một cách thông minh và sử dụng chiến lược tốt) cũng như một sản phẩm thành công (câu trả lời đúng)” (Wilson, 2008:17).

Peterson định nghĩa xử lý từ trên xuống là quá trình cấp cao hơn “được thúc đẩy bởi kỳ vọng và sự hiểu biết của người nghe về bối cảnh, chủ đề, bản chất của văn bản và bản chất của thể giới”. Mặt khác, ông định nghĩa quá trình xử lý từ dưới lên là quá trình cấp thấp hơn “được kích hoạt bởi các âm thanh, từ và cụm từ mà người nghe nghe thấy khi họ cố gắng giải mã lời nói và gán nghĩa” (Peterson 2001).

Chiến lược nghe từ dưới lên dựa trên văn bản giúp sinh viên nhận ra các đặc điểm từ vựng và phát âm để hiểu văn bản. Ngữ pháp và từ vựng được áp dụng để phân tích văn bản. Người nghe tập trung vào từng từ và cụm từ. Do tập trung trực tiếp vào các dạng ngôn ngữ ở cấp độ từ và câu, các bài tập từ dưới lên đặc biệt có lợi cho người học cấp thấp cần mở rộng kho ngôn ngữ của họ. Khi họ trở nên nhận thức hơn về các đặc điểm ngôn ngữ của đầu vào, tốc độ và độ chính xác của việc nhận thức và xử lý đầu vào bằng âm thanh sẽ tăng lên. Để phát triển quá trình xử lý từ dưới lên, sinh viên có thể được yêu cầu phân biệt âm thanh, ranh giới từ và âm tiết nhấn mạnh, chỉ ra các nhóm ý nghĩa, nhận thức được các mẫu ngữ điệu trong lời nói, phân biệt các dạng thức và chức năng ngữ pháp để xác định các từ viết tắt và lời nói kết nối để học các từ mới.

Chiến lược nghe từ trên xuống dựa vào kiến thức và kinh nghiệm trước đó để xây dựng ý nghĩa của văn bản nghe bằng cách sử dụng thông tin do âm thanh và từ cung cấp. Để đi đến ý nghĩa của văn bản, người nghe dựa vào kiến thức của mình về bối cảnh, chủ đề, người nói, tình huống và thể giới, khớp với thông tin đầu vào bằng tai. Kỹ năng nghe từ trên xuống đề cập đến việc nghe để nắm được ý chính, ý chính, chủ đề

và bối cảnh của văn bản, phân biệt thông tin cụ thể với thông tin chung, sắp xếp thông tin, dự đoán, đoán mò, suy luận, tìm ra điều không được nói trực tiếp trong văn bản nghe. Chiến lược này bắt đầu bằng kiến thức nền tảng trước đó trái ngược với chiến lược nghe từ dưới lên.

Các chiến lược nghe từ trên xuống dựa trên người nghe; người nghe khai thác kiến thức nền tảng về chủ đề, tình huống hoặc bối cảnh, loại văn bản và ngôn ngữ. Kiến thức nền tảng này kích hoạt một tập hợp kỳ vọng giúp người nghe diễn giải những gì đã nghe và dự đoán những gì sẽ xảy ra tiếp theo. Lingzhu đề xuất một số hoạt động để kích hoạt kiến thức trước đó của học sinh như nhiệm vụ liên tưởng từ, đặt câu hỏi trước, lập danh sách các khả năng, ý tưởng hoặc gợi ý và xem hình ảnh trước khi nghe (Lingzhu 2003:24).

2.1. Nghe từ trên xuống (Top-down)

Top-down hay nghe từ trên xuống là chiến lược nghe mà người học sử dụng kiến thức nền về một vấn đề nào đó để hiểu ý nghĩa của những thông tin xuất hiện trong bài nghe. Kiến thức nền bao gồm context (ngữ cảnh, hoàn cảnh hoặc chủ đề của bài nghe) hoặc co-text (những từ xuất hiện trước hoặc sau một từ cụ thể trong đoạn nghe, giúp người học xác định được ý nghĩa của từ đó). Chẳng hạn, trong một cuộc trò chuyện với một người bạn về chủ đề “bài kiểm tra”, khi đã biết được cuộc hội thoại xoay quanh vấn đề gì, kiến thức của người học về vấn đề đó (trong trường hợp này là chủ đề giáo dục, thi cử) sẽ được sử dụng để khoanh vùng từ vựng liên quan cũng như dự đoán những thông tin có thể xuất hiện.

Đây là một kỹ thuật nghe rất quan trọng trong quá trình giao tiếp tiếng Anh, bởi ngay cả những người học tiếng Anh lâu năm cũng không thể biết được tất cả các từ vựng trong ngôn ngữ này. Sử dụng cách tiếp cận “top-down” cho phép người học liên hệ tới những kiến thức đã biết về chủ đề đang nghe

để dự đoán ý nghĩa của những từ vựng họ không biết và việc tiếp nhận thông tin không bị đứt quãng. Cách tiếp cận này phù hợp với người học tiếng Anh ở trình độ trung cấp trở lên khi đã có một lượng từ vựng nhất định. Nguyên nhân là vì nếu năng lực nghe hiểu của người học bị giới hạn trong một vài từ vựng cơ bản, ngay cả khi họ đã có một số hiểu biết nhất định về chủ đề được nhắc đến, những kiến thức nền đó cũng không thể giúp người học hiểu được nội dung của bài nghe. Vì vậy, bên cạnh cách tiếp cận “top-down”, bài viết còn đề cập đến cách tiếp cận “bottom-up” ở phần sau để bổ trợ khả năng nghe cho những người ở trình độ bắt đầu.

Một số bài tập phổ biến khi áp dụng kỹ thuật “top-down”:

- Tóm tắt lại bài nghe (Summarise)
- Sắp xếp sự kiện/ hình ảnh theo đúng trật tự (Put events/ pictures in order)
- Đoán nội dung bài nghe (Guess the main idea of the listening tape)
- Xác định chủ đề bài nghe (Identify the topic of the listening tape)
- Trả lời câu hỏi (Answer the questions)

2.2. Nghe từ dưới lên (Bottom-up)

Ngược lại với cách tiếp cận “top-down”, chiến lược “bottom-up” hay nghe từ dưới lên đòi hỏi người học phải “giải mã” hay nghe hiểu được những đơn vị thông tin nhỏ nhất, chẳng hạn như nhận diện các âm, phân biệt từ vựng, phát hiện những cấu trúc ngữ pháp từ đó dẫn tới sản phẩm cuối cùng của quá trình nghe là hiểu được ý nghĩa của thông điệp.

Chẳng hạn trong câu “*Tomorrow, my uncle John will come over to visit us*”, quá trình nghe sẽ bắt đầu bằng việc người học tiếp nhận âm thanh của mỗi từ đơn trong câu “tomorrow”, “my”, “uncle” ...; sau đó họ sẽ nhận diện ý nghĩa của các âm mà mình nghe được để phân biệt từ đó với các từ khác, chẳng hạn /tə' mɒ rəʊ / là trạng từ chỉ thời gian, có nghĩa là ngày mai...; quá trình nghe – giải mã sẽ diễn ra liên tục như vậy đến khi

người học hiểu được nội dung của bài nghe.

Chiến lược nghe từ dưới lên phù hợp với những người bắt đầu học nghe. Nguyên nhân là do lượng từ vựng giới hạn, chưa cho phép họ tự động xử lý những gì mình đang nghe và hiểu được thông điệp của bài. Do đó, người học cần phải dựa vào những yếu tố của ngôn ngữ như âm thanh, ngữ pháp, từ vựng, ... và rồi xử lý những đơn vị thông tin đó thành một thông điệp có nghĩa.

Một số dạng bài tập liên quan đến kỹ thuật nghe “bottom-up” là:

- Điền vào chỗ trống (Fill in the blank)
- Hoàn thành câu (Complete sentences)
- Chọn đáp án đúng (Multiple choice)
- Tìm lỗi sai (Find mistakes)
- Điền thông tin vào bảng (Fill in the table)
- Hoàn thành đoạn hội thoại (Complete a dialogue)
- Xác định vị trí, địa điểm trên bản đồ/ biểu đồ (Label a map/ diagram)

3. Thực trạng nghe hiểu của sinh viên năm thứ nhất tại Trường Đại học Phú Yên

Qua thực hiện các giờ giảng dạy và dự giờ các học phần Nghe hiểu 1, 2 của sinh viên ngành Ngôn ngữ Anh hệ đại học chính quy tại Trường Đại học Phú Yên và qua trao đổi cùng các đồng nghiệp giảng dạy, đồng thời trên cơ sở đánh giá chủ quan của người nghiên cứu qua các buổi giảng dạy thực tế trên lớp và các cuộc trao đổi cùng sinh viên, có thể nhận thấy thực trạng học nghe cũng như việc rèn luyện kỹ năng nghe của sinh viên hiện nay như sau:

- Hầu hết sinh viên đều cho rằng học kỹ năng nghe hiểu là khó khăn nhất, và một số sinh viên thì cho rằng kỹ năng nghe là khá mới, cho dù những đối tượng sinh viên này đã trải qua thực tế học tiếng Anh 7 năm hoặc ít nhất 3 năm theo chương trình phổ thông. Trong khi đó, giai đoạn đào tạo tại trường đại học theo phân phối chương trình theo học phần Nghe hiểu 1, Nghe hiểu 2 với thời

lượng 45 tiết / học phần. Thời lượng dành cho việc tự học của sinh viên lại càng ít hơn, rất ít sinh viên thừa nhận có luyện nghe thêm ở nhà.

- Một lo ngại khác nữa là hầu hết sinh viên đọc phần ghi lại lời băng qua phần (tapescript) trước khi thực hiện kỹ năng nghe. Vì vậy, đó là một thói quen không tốt tạo nên quá trình nghe hiểu không đáp ứng đúng yêu cầu, mục đích và có thể lãng phí thời gian. Bên cạnh đó, tâm lý mỗi sinh viên đều mong muốn nghe và nhớ được 100% thông tin và hiểu bằng tiếng Việt từng câu từng chữ mà không xác định được nội dung trọng tâm, không nắm bắt được thông tin cốt lõi trong quá trình nghe. Chính vì vậy làm cho người học mệt mỏi và có biểu hiện lo sợ trong giờ học nghe.

- Thiếu kiến thức văn hoá của nước nói tiếng Anh: Ngôn ngữ và văn hoá có mối liên hệ không thể tách rời, không thể hiểu và đánh giá ngôn ngữ ngoài yếu tố văn hoá. Do vậy, nếu sinh viên đem áp đặt văn hoá, phong tục tập quán của nước mình vào để giải mã nội dung thông tin trong bài học sẽ không đúng, dẫn đến hiểu sai ý tưởng của nội dung cần chuyển tải.

- Thiếu kiến thức ngôn ngữ: Vốn từ của sinh viên còn nhiều hạn chế là trở ngại lớn nhất đối với quá trình học tập và rèn luyện kỹ năng nghe hiểu. Khi gặp từ mới, sinh viên thường phải dừng lại suy nghĩ dẫn đến không nắm bắt được thông tin tiếp theo. Cách phát âm từ vựng cũng là một sự trở ngại nữa cho sinh viên. Những sự biến đổi âm trong lời nói nhanh và liên tục trong bài so với cách phát âm rõ ràng từng âm tiết của giáo viên trong lớp làm cho sinh viên bối rối. Ngoài ra có sự xuất hiện đồng hoá âm (assimilation), hiện tượng nuốt âm (elision), sự đồng âm khác nghĩa (homophone). Những yếu tố đó là những khó khăn không nhỏ đối với người học.

- Tình trạng lớp đông và trình độ không đồng đều cũng gây không ít khó khăn

cho người dạy trong việc xử lý các tình huống trên lớp. Mặt khác, trong lớp cả người dạy và người học đều không phải là người bản xứ, sinh viên ít có điều kiện nghe đúng tiếng Anh bản xứ dẫn đến sinh viên phản ứng chậm mỗi khi được đặt vào các tình huống giao tiếp cụ thể.

- Ngoài ra trang thiết bị giảng dạy cũng là một phần của yếu tố gây trở ngại cho việc học tập và giảng dạy. Mặc dù Nhà trường đã trang bị những phòng lab tương đối hiện đại cùng các thiết bị khác như máy chiếu, tivi, loa, v.v..., nhưng việc đưa vào khai thác và sử dụng chưa đạt hiệu quả cao. Thêm vào đó, sự bảo trì bảo dưỡng chưa tốt, chưa kịp thời dẫn đến có những thời điểm bị gián đoạn. Một số trang thiết bị khác chưa đồng bộ, phong phú.

4. Đề xuất giải pháp

Để nâng cao khả năng nghe hiểu ở sinh viên năm nhất, giảng viên nên triển khai chương trình giảng dạy cân bằng kết hợp cả chiến lược từ trên xuống và từ dưới lên. Dưới đây là các bước thực tế và hoạt động trong lớp học phù hợp với từng chiến lược.

+ Hoạt động trước khi nghe: Kích hoạt từ trên xuống (Top-down activation)

Trước khi nghe, giảng viên có thể giúp sinh viên kích hoạt kiến thức nền và đặt ra kỳ vọng:

- Thảo luận về chủ đề: Hỏi sinh viên những gì các em đã biết về chủ đề này.

- Dự đoán nội dung: Sử dụng tiêu đề, hình ảnh hoặc từ khóa để khuyến khích sinh viên đoán những gì họ sẽ nghe.

- Dạy trước từ vựng chính: Giới thiệu các thuật ngữ thiết yếu để giảm tải nhận thức trong khi nghe.

+ Hoạt động trong khi nghe: Tích hợp từ dưới lên và từ trên xuống (Bottom-Up and Top-Down Integration)

Trong khi nghe, kết hợp các hoạt động giải quyết cả hai loại xử lý:

- Nghe để biết chi tiết cụ thể: Yêu cầu sinh viên xác định số, tên hoặc sự kiện

chính (từ dưới lên).

- Hoàn thành các bài tập điền vào chỗ trống: Giúp nhận dạng từ vựng và cấu trúc (từ dưới lên).

- Trả lời các câu hỏi hiểu bài: Khuyến khích hiểu các ý chính và suy luận (từ trên xuống).

- Ghi chú có hướng dẫn: Hỗ trợ lắng nghe tích cực và sắp xếp thông tin.

+ Các hoạt động sau khi nghe: Suy ngẫm từ trên xuống (Top-Down Reflection)

Sau khi nghe, khuyến khích phân tích và tổng hợp:

- Tóm tắt nội dung: Củng cố sự hiểu biết và giúp ghi nhớ thông tin.

- Thảo luận về ý nghĩa hoặc ý kiến: Thúc đẩy tư duy phản biện và phân tích ngữ cảnh.

- Nghe lại để làm rõ: Cho phép sinh viên nhận ra các chi tiết bị bỏ sót hoặc cần các diễn giải.

+ Dạy ngữ âm: Nâng cao từ dưới lên (Bottom-Up Enhancement)

Cải thiện khả năng giải mã ngôn ngữ nói của sinh viên là điều cần thiết:

- Bài tập minimal pairs: Đào tạo sinh viên phân biệt các âm thanh tương tự (ví dụ: ship/sheep).

- Đọc chính tả và bắt chước: Xây dựng độ chính xác và lưu loát khi nghe.

- Thực hành nhấn mạnh và ngữ điệu: Cải thiện khả năng hiểu ý nghĩa và ý định của người nói.

+ Sử dụng tài liệu thực tiễn: Tiếp xúc từ trên xuống (Top-Down Exposure)

Cho sinh viên tiếp xúc với ngôn ngữ thực tế:

- Podcast, phỏng vấn, bài nói chuyện TED: Tiếp xúc với giọng nói tự nhiên và nhiều giọng nói khác nhau.

- Xem các kênh truyền hình và phim: Cung cấp gợi ý theo ngữ cảnh và hình ảnh để hỗ trợ khả năng hiểu.

- Bản tin, tin tức: Nâng cao khả năng hiểu ngôn ngữ chính thức và thông tin.

+ Hướng dẫn tư duy về chiến lược

Dạy sinh viên cách lắng nghe một cách chiến lược:

- Giới thiệu rõ ràng các chiến lược lắng nghe: Ví dụ: "Listen for signal words," "Predict what comes next."

- Khuyến khích nhận thức siêu việt: Yêu cầu sinh viên suy ngẫm về những chiến lược nào đã giúp họ hiểu tốt hơn.

- Danh sách kiểm tra tự đánh giá: Giúp sinh viên theo dõi tiến trình của chính mình.

+ Giảm sự lo lắng khi lắng nghe

Tạo môi trường hỗ trợ để giảm căng thẳng:

- Cho phép lắng nghe nhiều lần: Cho sinh viên thời gian nắm bắt các phần khó.

- Thảo luận theo cặp và nhóm: Khuyến khích sự hỗ trợ của bạn bè và chia sẻ ý tưởng.

- Phản hồi tích cực: Tăng cường sự theo dõi, quản lý, giám sát và xây dựng sự tự tin.

Sau đây là giới thiệu minh họa cách kết hợp các chiến lược nghe từ trên xuống và từ dưới lên trong một phần kế hoạch bài học nghe. Cấu trúc này là sự tích hợp cân bằng của cả hai chiến lược trong suốt các giai đoạn của bài học.

Minh họa phần Nghe hiểu tích hợp chiến lược nghe từ trên xuống và từ dưới lên :

1. *Trước khi nghe:* Kích hoạt từ trên xuống

- Dự đoán nội dung từ tiêu đề
- Thảo luận kiến thức nền
- Lên ý tưởng từ vựng

2. *Trong khi nghe - Lần nghe đầu tiên:* Tập trung từ trên xuống (Ý chính)

- Nghe ý chính
- Xác nhận hoặc sửa lại dự đoán

3. *Trong khi nghe - Lần nghe thứ hai:* Tập trung từ dưới lên (Chi tiết)

- Nghe từ khóa, cụm từ
- Điền vào chỗ trống hoặc trả lời câu hỏi
- Nhận dạng âm thanh (dạng rút gọn)

4. *Sau khi nghe*: Tích hợp từ trên xuống + từ dưới lên

Suy đoán thái độ của người nói

- Thảo luận ý nghĩa dựa trên các manh mối

- Suy ngẫm về ngôn ngữ đã sử dụng

5. *Hoạt động tiếp theo (Follow-up task)*:

Nhiệm vụ đầu ra Nói/Viết

- Tái hiện tình huống

- Sử dụng các cách diễn đạt/từ vựng đã học

5. Kết luận

Hiểu khi nghe là một kỹ năng đa diện đòi hỏi sự kết hợp giữa giải mã ngôn ngữ và hiểu ngữ cảnh. Đối với sinh viên năm nhất chuyên ngành tiếng Anh, việc thành thạo kỹ năng này là điều cần thiết để đạt được thành tích học tập và giao tiếp trong thế giới thực. Các chiến lược từ trên xuống và từ dưới lên

cung cấp các phương pháp bổ sung để phát triển khả năng nghe thành thạo. Trong khi các chiến lược từ dưới lên cung cấp các công cụ để giải mã ngôn ngữ một cách chính xác, các chiến lược từ trên xuống giúp người học diễn giải ý nghĩa bằng ngữ cảnh và kinh nghiệm. Khi được dạy và thực hành cùng nhau, các chiến lược này giúp sinh viên trở thành những người nghe chủ động, có chiến lược và tự tin.

Giảng viên phải thiết kế hướng dẫn nghe kết hợp cả hai chiến lược, sử dụng tài liệu xác thực và hỗ trợ sự phản ánh của sinh viên. Thông qua thực hành nhất quán, đào tạo chiến lược và giảng dạy hỗ trợ, sinh viên năm nhất có thể xây dựng nền tảng nghe vững chắc sẽ có lợi cho toàn bộ sự nghiệp học tập và nghề nghiệp của họ □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Buck, G. (2010). *Assessing Listening*. Cambridge University Press
- Harmer, J. (2001). *The practice of English language teaching* 3rd edition. Essex: Longman.
- Koichi N. (2001). *How to teach listening*. Fukushima-Minami Senior High School Fukushima Prefecture, Japan-2001.
- Lingzhu, Ji. (2003). "Listening Activities for Effective Top-down Processing". The Internet TESL Journal, Vol. IX, No. 11.
- Nadig, A. (2013). *Listening Comprehension*. Encyclopedia of Autism Spectrum Disorders, 1743.
- Peterson, P. W. (2001). *Skills and strategies for proficient listening*. In M. Celce-Murcia (Ed.), *Teaching English as second or foreign language* (3rd ed.) (pp. 87-100). Boston: Heinle & Heinle publishers.
- Rost, M. (1994). *Introducing Listening*. London: Penguin books.
- Siegel, J. (2018). *Teaching bottom-up and top-down strategies*. Liantas, John I.(Hg.): *The TESOL encyclopedia of English language teaching*, 3, 1528-1534.
- Tran, Thao Quoc and Duong, Tham My (2020) "Insights into Listening Comprehension Problems: A Case Study in Vietnam," *PASAA*: Vol. 59: Iss. 1, Article 4.
- Wilson, J. J. (2008). *How to teach listening*. Harlow: Pearson.